

Wyrok z dnia 20 lutego 2006 r.

I UK 172/05

Z art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 2 maja 2004 r.) nie wynika zasada pierwszeństwa podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu w przypadku zbiegu tego ubezpieczenia z innym tytułem ubezpieczenia społecznego, jeżeli rolnik podjął działalność gospodarczą przed dniem 1 stycznia 1997 r.

Przewodniczący SSN Roman Kuczyński, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 lutego 2006 r. sprawy z odwołania Tadeusza S. przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziałowi Regionalnemu w Ł. o ustalenie istnienia ubezpieczenia społecznego rolników i stwierdzenie nadpłaty składek na ubezpieczenie społeczne rolników, na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 22 lutego 2005 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 14 kwietnia 2003 r. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddział Regionalny w Ł. stwierdziła, że Tadeusz S. od dnia 14 lutego 1990 r. nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników, gdyż od tej daty prowadzi działalność gospodarczą i z mocy prawa podlega ubezpieczeniu społecznemu z tego tytułu. Kolejną decyzją z dnia 23 maja 2003 r. organ rentowy stwierdził nadpłatę składki na ubezpieczenie społeczne rolników, która podlega zwrotowi. Podstawę obu decyzji stanowiła informacja Urzędu Skarbowego o prowadzeniu przez wnioskodawcę działalności gospodarczej od dnia 14 lutego 1990 r.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 29 marca 2004 r. oddalił odwołanie wnioskodawcy od powyższych decyzji, a podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne. Wnioskodawca, będąc od 1978 r. właścicielem położonego w Pabianicach gospodarstwa rolnego, początkowo o powierzchni użytkowej 3,43 ha, zaś od grudnia 2001 r. - 4,19 ha oraz powierzchni przeliczeniowej 0,54 ha, został objęty ubezpieczeniem rolniczym, z tym że jako młody rolnik korzystał z ustawowego zwolnienia od płacenia składek. Składki na ubezpieczenie rolnicze zaczął opłacać od 1 stycznia 1983 r. Od dnia 14 lutego 1990 r. wnioskodawca na terenie swego gospodarstwa rolnego podjął działalność gospodarczą polegającą na wydobywaniu żwiru i piasku. Działalność tę prowadzi sam, obecnie pod nazwą firmy „M.”, rozliczając się na zasadach zryczałtowanego podatku dochodowego. Fakt podjęcia działalności gospodarczej wnioskodawca zgłosił jedynie w Urzędzie Skarbowym, nie powiadamiając o niej właściwych Oddziałów Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Żona wnioskodawcy z tytułu ubezpieczenia społecznego rolników pobierała rentę inwalidzką rolniczą oraz zasiłki rodzinne na dzieci. Ubiegając się o te świadczenia wskazywała jako dochody męża środki pochodzące z działalności gospodarczej. Od 5 lat wnioskodawca nie prowadzi działalności rolniczej, zaś od miesiąca kwietnia 2003 r. opłaca składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, iż wnioskodawca nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników, gdyż z mocy art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.) oraz art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) został objęty innym ubezpieczeniem. Do wnioskodawcy nie ma zastosowania art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, gdyż co najmniej przez rok nie podlegał z mocy tej ustawy ubezpieczeniu rolniczemu.

Wyrokiem z dnia 22 lutego 2005 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację, dzieląc dokonane przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne i ocenę prawną. Sąd Apelacyjny wskazał, iż w myśl art. 2 ust. 2 powołanej ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Nie miał również prawa do wyboru ubezpieczenia od 1 stycznia 1991 r., to jest od daty wejścia w życie ustawy z dnia 20 grudnia 1990

r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, bowiem w świetle art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 1 tej ustawy jako osoba podlegająca ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, nie podlegał ubezpieczeniu rolniczemu. Ta przesłanka spowodowała również, że nie mógł wybrać ubezpieczenia rolniczego od 1998 r., kiedy to wprowadzony został do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników art. 5a, gdyż przepis ten dawał prawo ubezpieczenia rolniczego tylko osobie, która nieprzerwanie co najmniej przez jeden rok podlegała z mocy ustawy ubezpieczeniu rolniczemu i podjęła działalność gospodarczą.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł wnioskodawca, zarzucając w ramach podstaw przewidzianych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.: 1) oczywiste naruszenie art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.), przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, iż w okresie od 14 lutego 1990 r. do 31 marca 2003 r. skarżący nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników, „choć od 1977 r. prawnie podlegał temu ubezpieczeniu, nabył więc prawa do ubezpieczenia społecznego rolników 13 lat przed rozpoczęciem działalności gospodarczej na własnym gospodarstwie rolnym”, 2) oczywiste naruszenie art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i art. 2 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 3 i art. 4 ustawy z dnia 12 września 1996 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. Nr 124, poz. 585), przez błędną wykładnię tych przepisów polegającą na uznaniu, że skarżący nie podlega po dniu 1 listopada 1996 r. przepisom tej ustawy, chociaż we wskazanej dacie spełniał przewidziane w jej art. 5a warunki do dalszego „utrzymania ubezpieczenia społecznego rolników mimo działalności gospodarczej” i 3) naruszenie art. 385 k.p.c., poprzez oddalenie apelacji, pomimo że zasługiwała ona na uwzględnienie.

Wskazując na powyższe podstawy skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku, a także poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego z dnia 29 marca 2004 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej lub drugiej instancji, względnie o uchylenie wyroków Sądów obu instancji i uchylenie lub zmianę zaskarżonych decyzji i uznanie, że skarżący Tadeusz S. był objęty ubezpieczeniem społecznym rolników od dnia 14 lutego 1990 r. do dnia 14 kwietnia 2003 r.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej podniesiono, iż w dacie objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników wnioskodawca posiadał gospodarstwo rolne o powierzchni 3,43 ha, a później 4,19 ha, zaś pojęcie hektara przeliczeniowego pojawiło się wiele lat później. Oznacza to, że prawa skarżącego z tytułu ubezpieczenia społecznego rolników są prawami nabytymi i dlatego brak było podstaw do zastosowania przepisów art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 1 i 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz art. 2 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą. Skarżący wywiódł, iż zmiany wprowadzone do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników ustawą z dnia 12 września 1996 r. sprowadzają się do tego, że rolnicy, którzy podjęli działalność gospodarczą, ale podlegali ubezpieczeniu społecznemu rolników nieprzerwanie co najmniej rok, od 1 września 1996 r. podlegają tylko ubezpieczeniu społecznemu rolników. Skoro więc wnioskodawca od 1977 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników, to po 1 września 1996 r. nadal miał prawo do tego ubezpieczenia. Wynika to również z art. 2 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 12 września 1996 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398¹¹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną na posiedzeniu niejawnym, chyba że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, a skarżący złożył w skardze kasacyjnej wniosek o jej rozpoznanie na rozprawie. W skardze kasacyjnej wnioskodawcy zawarty został wniosek o rozpoznanie jej na rozprawie, jednakże skarżący nie wskazał na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, wymagającego zaangażowania Sądu Najwyższego. W tej sytuacji Sąd Najwyższy przyjął skargę kasacyjną do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym.

Skarga kasacyjna nie zawiera usprawiedliwionych podstaw. Nieuzasadniony jest wskazany w ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania zarzut obrazy art. 385 k.p.c. Zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej może być naruszenie przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. W przepisie tym chodzi nie o jakiegokolwiek naruszenie prawa procesowego, a jedynie takie, które mogło mieć wpływ, i to istotny, na wynik zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia. Kwestia możliwości powoływania przepisu art.

385 k.p.c. jako samodzielnej podstawy kasacyjnej była przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego. W orzecznictwie przyjmuje się, że art. 385 k.p.c. nie może występować samodzielnie i wymaga konkretyzacji przez wskazanie przepisów postępowania, których naruszenie miało istotny wpływ na bezzasadne oddalenie apelacji (por. wyrok z dnia 11 lutego 1998 r., III CKN 364/98, Prokuratura i Prawo 1998 nr 10, poz. 32, postanowienie z dnia 2 grudnia 1997 r., I PKN 403/97, OSNAPiUS 1998 nr 20, poz. 602, wyrok z dnia 7 lipca 2000 r., I PKN 711/95, OSNAPiUS 2002 nr 1, poz. 13 oraz postanowienie z dnia 8 maja 2002 r., III CKN 917/00 - niepublikowane). Zgodnie z art. 385 k.p.c. sąd drugiej instancji oddala apelację, jeżeli jest ona bezzasadna. Naruszenie tego przepisu miałyby miejsce wtedy, gdyby sąd uznał, że apelacja jest bezzasadna i nie oddalił jej albo gdyby ją oddalił, uznając ją jednocześnie za zasadną. Wykazanie zatem zasadności naruszenia art. 385 k.p.c. wymaga wskazania innych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, naruszenie których doprowadziło sąd drugiej instancji do jego błędnego zastosowania. Takich przepisów skarżący nie wskazuje, a zatem, skoro faktyczna podstawa zaskarżonego skargą kasacyjną rozstrzygnięcia nie została skutecznie zakwestionowana, przeto ustalenia Sądu pierwszej instancji, podzielone przez Sąd drugiej instancji, są wiążące dla Sądu Najwyższego.

Stan faktyczny sprawy pozwala na przyjęcie, iż wnioskodawca podlegał obowiązkowi ubezpieczenia społecznego rolników w latach 1978 - 1982 na podstawie art. 38 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz.U. Nr 32, poz. 140), będąc zwolnionym z obowiązku opłacania składki na to ubezpieczenie z mocy art. 40 tej ustawy, a następnie od 1 stycznia 1983 r. na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 24, poz. 133 ze zm.). Przepis art. 3 ust. 2 pkt 1 ostatnio powołanej ustawy stanowił, iż ubezpieczeniu społecznemu rolników nie podlegają osoby będące pracownikami zatrudnionymi w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa wymiaru obowiązującego w danym zawodzie albo objęte innymi przepisami o ubezpieczeniu społecznym lub o zaopatrzeniu emerytalnym. Z dniem 14 lutego 1990 r. wnioskodawca rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej, co spowodowało objęcie go obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym osób prowadzących taką działalność na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz

ich rodzin. Zgodnie ze wskazanym przepisem ubezpieczeniu takiemu podlegały osoby fizyczne, prowadzące na własny rachunek działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej lub koncesji, określonych w przepisach o działalności gospodarczej (pkt 1) bądź na podstawie uprawnień określonych w przepisach szczególnych (pkt 2). W myśl art. 2 ust. 2 tej ustawy osoby spełniające równocześnie warunki do objęcia ubezpieczeniem społecznym określonym ustawą i ubezpieczeniem społecznym rolników podlegały ubezpieczeniu określonemu ustawą. Na osobie prowadzącej działalność ciążył obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia (art. 22 ust. 1 ustawy) oraz opłacania składki na ubezpieczenie społeczne za każdy miesiąc ubezpieczenia (art. 23 ust. 1 ustawy). Nie budzi wątpliwości, iż z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 1997 r. wynikało pierwszeństwo podlegania ubezpieczeniu osób prowadzących działalność, jeżeli określona osoba spełniała równocześnie warunki objęcia ubezpieczeniem społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ubezpieczeniem społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 1999 r., II UKN 435/98, OSNAPiUS 2000 nr 6, poz. 245 oraz z dnia 11 lutego 1999 r., II UKN 461/98, OSNAPiUS 2000 nr 7, poz. 286). Z dniem 1 stycznia 1991 r. weszła w życie ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Stanowi ona w art. 16 ust. 1 pkt 1, iż ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu podlega rolnik, którego gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, przy czym przepisu tego nie stosuje się do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu (art. 16 ust. 3 ustawy). Z kolei w myśl art. 7 ust. 1 pkt 1 ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu podlega z mocy ustawy rolnik, którego gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, jeżeli ten rolnik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu. Stosownie do art. 6 pkt 12 i 13 ustawy w brzmieniu obowiązującym przed dniem 2 maja 2004 r. przez inne ubezpieczenie społeczne rozumiano się ubezpieczenie społeczne lub zaopatrzenie emerytalne, określone w odrębnych przepisach, zaś przez osobę podlegającą innemu ubezpieczeniu społecznemu - osobę będącą pracownikiem zatrudnionym w wymiarze czasu nie niższym niż połowa wymiaru obowiązującego w danym zawodzie albo objętą innymi przepisami o ubezpieczeniu społecznym lub o zaopatrzeniu emerytalnym. Tym samym za-

chowany został prymat podlegania ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących działalność gospodarczą w przypadku równoczesnego spełnienia warunków objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników. Taki stan prawny istniał do dnia 1 stycznia 1997 r., kiedy to do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników został wprowadzony ustawą z dnia 12 września 1996 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. Nr 124, poz. 585 ze zm.) art. 5a stanowiący, iż rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą, nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlega nadal temu ubezpieczeniu społecznemu. Rolnik lub domownik może podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu wówczas, gdy złoży Zakładowi lub Kasie oświadczenie, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, o ile spełnia w tym zakresie warunki określone w odrębnych przepisach. W konsekwencji z dniem 1 stycznia 1997 r. zmianie uległ również art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin, który w brzmieniu nadanym art. 4 ustawy zmieniającej z dnia 12 września 1996 r. stanowił, iż osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniem społecznym określonym ustawą i ubezpieczeniem społecznym rolników podlegają ubezpieczeniu określonym w ustawie z zastrzeżeniem przypadków określonych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przez przepisy te należało rozumieć art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz art. 2 ustawy zmieniającej z dnia 12 września 1996 r. Analiza treści art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu obowiązującym przed 2 maja 2004 r. wskazuje, iż norma ta odnosi się do rolników, którzy najwcześniej w dniu wejścia w życie ustawy zmieniającej, to jest w dacie 1 stycznia 1997 r., podlegali z mocy ustawy rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu w pełnym zakresie nieprzerwanie co najmniej 1 rok. Tacy rolnicy - podejmując po dniu 31 grudnia 1996 r. pozarolniczą działalność gospodarczą - utrzymali rolniczy tytuł ubezpieczenia społecznego (podlegali nadal temu ubezpieczeniu). Od daty wprowadzenia omawianej regulacji prawnej do rolników tych nie miał zastosowania ustawowy prymat ubezpieczenia społecznego osób prowadzących działalność gospodarczą, a jedynie - poprzez złożenie oświadczenia woli w organach rentowych - mogli dokonać wyboru podlegania ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących działalność gospodarczą. Z unormowania art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie

wynika natomiast zasada pierwszeństwa podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu w przypadku zbiegu tego ubezpieczenia z innym tytułem ubezpieczenia społecznego, jeżeli rolnik podjął działalność gospodarczą przed dniem 1 stycznia 1997 r. W takim bowiem przypadku - podlegając z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących działalność gospodarczą - nie byłby on rolnikiem, który podlegając ubezpieczeniu rolniczemu w pełnym zakresie z mocy ustawy podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą i nadal podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników. Możliwość wyboru podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu stwarzał natomiast rolnikowi, który podjął działalność gospodarczą przed dniem 1 stycznia 1997 r., przepis art. 2 ustawy zmieniającej z dnia 12 września 1996 r., naruszenia którego skarga kasacyjna nie zarzuca. Zgodnie z tym uregulowaniem rolnik lub domownik, który w dniu wejścia w życie tej ustawy podlegał innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, a spełniał inne warunki do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w pełnym zakresie, mógł złożyć Zakładowi lub Kasie oświadczenie, że chce podlegać temu ubezpieczeniu z wyłączeniem innego ubezpieczenia społecznego. Oznaczało to możliwość dokonania wyboru rolniczego tytułu ubezpieczenia społecznego wyłącznie przez osoby, które w dniu 1 stycznia 1997 r. - bez względu na wcześniejsze podleganie ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących działalność gospodarczą - spełniały inne warunki podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w pełnym zakresie. Przepis ten został uchylony z dniem 2 maja 2004 r. przez art. 2 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 91, poz. 873 ze zm.).

Z powyższych względów nieuzasadniony okazał się kasacyjny zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji powołanych w skardze kasacyjnej przepisów prawa materialnego. Skoro bowiem z dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej skarżący został z mocy prawa objęty ubezpieczeniem społecznym osób prowadzących taką działalność, to nie podlegał od tej daty rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu z mocy ustawy, a w konsekwencji nie znajdował do niego zastosowania art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Należy również zauważyć, iż niesporne jest, że gospodarstwo rolne skarżącego obejmowało w całym spornym okresie obszar użytków rolnych poniżej 1 ha przeliczeniowego. Oznacza to, że już z tego tylko względu wnioskodawca nie mógłby od dnia 1 stycznia

1991 r. podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy (art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r.). Powoływanie się przez skarżącego w tym zakresie na ochronę praw nabytych jest chybione, albowiem nie nabywa się prawa do podlegania danemu ubezpieczeniu społecznemu. Obowiązek ubezpieczenia powstaje z chwilą spełnienia określonych dla danego ubezpieczenia warunków i ustaje z momentem ich odpadnięcia, co może także nastąpić z mocy prawa. Podleganie określonemu rodzajowi ubezpieczeń społecznych wynika bowiem z przepisów o charakterze bezwzględnie obowiązującym, które kreują określony stosunek ubezpieczenia z mocy samego prawa według stanu prawnego z daty powstania obowiązku ubezpieczenia (por. powołany wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 1999 r., II UKN 461/98). Skoro elementy stosunku ubezpieczenia są kształtowane przez ustawę w sposób bezwzględnie obowiązujący, to tym samym wyłączają wpływ woli stron na jego treść. Tym samym płacenie przez rolnika składek nie może spowodować powstania stosunku ubezpieczenia, gdy z woli ustawodawcy możliwość taka została wyłączona (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2000 r., II UKN 334/99, OSNAPIUS 2001 nr 11, poz. 393).

Z powyższych względów skarga kasacyjna podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

=====